

Tekst: Thea Westerbeek
Beeld: Niek Stam

7 X KERNTAKEN

Gemeenten van de Protestantse Kerk zijn geroepen tot 7 kerntaken: eredienst, pastoraat, diaconaat, missionaire inzet, geestelijke vorming, kerkbeheer en aandacht voor kerk&Israël. Deze rubriek maakt een van die taken concreet.

Uitvaarttraining voor gemeenteleden:

"Deze **Cursus**
maakt wel
emoties los"

De vergaderruimte in de kerk van Erica is deze middag getransformeerd tot leslokaal. Trainer Evi de Vries-Baarlink steekt in stilte een kaars aan, het licht van Christus. "Dit zal ik aan het begin van elke les doen." Negen cursisten zitten klaar voor de training om kerkelijke uitvaarten te verzorgen.

"Ik heb gemerkt dat mensen het fijn vinden dat ik goed kan luisteren en meeleven"

"Bij wat we hier bespreken, speelt het geloof een grote rol", zegt Evi de Vries. "En wat hier gezegd wordt, blijft binnenskamers." De sfeer tijdens deze eerste minuten doet plechtig aan, en voor de deelnemers voelt het nog wat onwennig. Om dat te doorbreken, stelt Evi hen in een kring op, om een voor een te vertellen waarom ze voor deze cursus hebben gekozen. Een oproep in het kerkblad vormde de aanleiding.

Ruben Beuker (43) vertelt dat hij in het verleden verscheidene keren gevraagd is om piano te spelen tijdens een rouwdienst. "Ik was toen ook bij de voorbespreking betrokken. En ik kon zo samen met de nabestaanden iets moois voorbereiden als herinnering voor later. Na afscheidsdiensten waaraan ik heb meegewerkt voel ik me heel ..." - hij zoekt naar woorden - "heel compleet. En toen wist ik: daar moet ik meer mee doen. Misschien ga ik nog weleens werken in de uitvaartbranche. Dus tijdens deze cursus wil ik zoveel mogelijk leren." Ook de andere deelnemers vertellen dat zij graag van betekenis willen zijn in situaties van verlies en verdriet.

Verliesbiografie

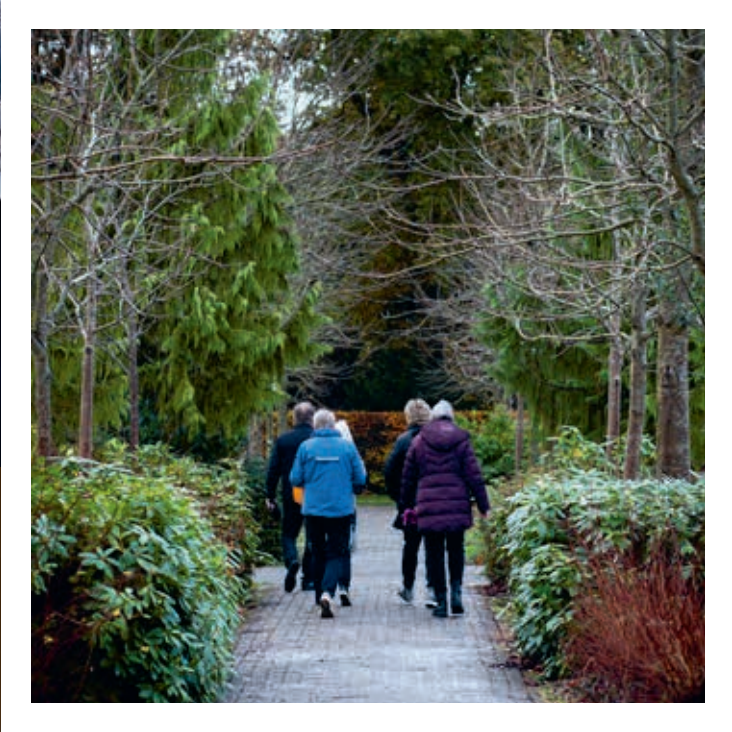
Ze hebben allemaal als 'huiswerk' een *verliesbiografie* geschreven. Welke ervaringen heb je met verliezen van dierbaren? Welke (geloofs)overtuigingen of vragen heb je rond dit thema? In groepjes van drie verlaten de deelnemers het leslokaal om elkaar daarop te bevragen. Volgens de LSD-methode die Evi zojuist heeft uitgelegd: Luisteren-Samenvatten-Doorvragen.

"Er kwam bij mij veel boven", vertelt Margriet Brussee (64) naderhand. "Ook over ons doodgeboren kindje dat begraven werd zonder dat wij erbij konden zijn. Deze cursus maakt wel emoties los." Een andere deelnemer haakt erop in: "Je leert elkaar zo wel heel persoonlijk kennen en gaat meteen de diepte in." De sfeer voelt nu al vertrouwd.

Rollenspel

De training bestaat uit zes bijeenkomsten waarin de deelnemers zich bekwamen in gespreksvaardigheden, nabestaandencontact, het schrijven van een overdenking en het vormgeven van uitvaartdiensten, met de rituelen en symbolen die daarbij horen. Ze leren vooral ook om te gaan met het gegeven dat veel nabestaanden weinig met geloof en kerk hebben. "Onze belangrijkste taak", benoemt De Vries, "is om de overledene te gedenken en de nabestaanden te troosten."

Tijdens een rollenspel oefenen de cursisten hiermee. Ze krijgen een casus waarbij ze een gesprek moeten

voeren met de weduwe en de zoon van een overledene. Brussee heeft haar handen vol met de 'zoon', die allerlei zijwegen bewandelt, en zich tijdens het gesprek moeilijk laat sturen. Ook Janneke Meijer (54) heeft moeite met deze gespreks oefening. "Ik klapte dicht. Maar ik weet uit ervaring dat ik zo'n gesprek wel kan voeren. Daarom wil ik uitvaarten gaan leiden. Om troost te kunnen bieden. Ik heb gemerkt dat mensen het fijn vinden dat ik goed kan luisteren en meeleven."

Na de oefening krijgen de deelnemers van Evi tips hoe ze een gesprek dat vastloopt weer vlot kunnen trekken.

Taalgevoel

Het is een pittige lesmiddag die 's avonds nog doorgaat, onderbroken door een gezamenlijke broodmaaltijd: "Even bijkomen", verzucht een deelnemer. De andere lesdagen bestaan uit één dagdeel, behalve de eindopdracht, het fictief leiden van een uitvaartdienst. Die beslaat een hele dag. "Het is best een pittige cursus", vindt Brussee. "Je krijgt ook lees- en schrijfopdrachten als huiswerk. Voor iemand die dit naast zijn werk doet, is het geen kleinigheid. Maar het is belangrijk dat we dit goed leren, want je komt heel dicht bij het verdriet van mensen. En je mag het, als het erop aankomt, eigenlijk niet fout doen."

Wat moet een gemeentelid in huis hebben om een uitvaart te kunnen leiden? De Vries legt uit: "Het begint met goed kunnen luisteren, en je kunnen verbinden met manieren van geloven die mogelijk niet de jouwe zijn. Uiteraard is het ook belangrijk zorgvuldig om te gaan met iemands verdriet, en clichés te vermijden. Je neemt leiding als nabestaanden er te midden van de verwarring niet uitkomen. En je hebt gevoel voor taal nodig om het verhaal van de ander en het verhaal van geloof te kunnen verwoorden. Voor mij zijn dat woorden die uiting geven aan het diepe vertrouwen dat de overledene geborgen is bij God. Het vraagt dat je dat kunt overbrengen met herkenbare taal. De een noemt het Gods Huis, de ander 'in een goede wereld thuisgekomen'. Het gaat om de gedachte dat iemand door dood en duisternis niet alleen is."

De toekomst

Drie kerken, die van Erica, Klazienaveen en Nieuw-Amsterdam, hebben gezamenlijk een predikant, Anneke van der Velde (61): "Het zijn gemeenten waarin veel rouwdiensten plaatsvinden. Ik werk 80 procent, dus ik heb de kerkenraden voorgesteld om deze cursus in de gemeenten te introduceren. Dit ontlast predikanten, en ik denk dat dit een model voor de toekomst is. Ik heb veel respect voor de cursisten, die vaak al actief betrokken zijn, dat ze dit ook weer oppakken, met alle energie, welwillendheid en liefde. En ik vind het ook mooi dat we zo, tegen de keer in, terwijl de kerk verandert en krimpt, laten zien: we doen het sámen."

5 TIPS UIT ERICA

1 Maak in je gemeente bekend dat naast de voorganger ook gemeenteleden een uitvaart kunnen begeleiden.

2

Leg de gemeente uit waarom je voor deze vorm kiest.

3

Stel de uitvaartleiders in een dienst na afronding van de training voor aan de gemeente.

Geef hun een kerkelijke status, bijvoorbeeld ouderling/diaken met een bijzondere

4

taak, zonder dat zij in de kerkenraad deelnemen.

5

Overleg met de kerkrentmeester over een eventuele vergoeding.